

Istiklal Caddesi

Acıyla Karışık

8 Temmuz – 12 Ağustos

Acıyla Karışık, farklı bir dile çevrilince anlamını yitiren, içi boşalan ancak bu coğrafya için her daim geçerli olan bir tanımlama... Neşeye hüznü, hüzne ironiyi karıştıran, en ağır travmaların yarattığı umutsuzluk ve yoksunluk duygusuna dayanma gücünü, acıyı günlük hayatın parçası olarak benimseyerek farklı stratejiler geliştiren insanların hikayeleri, sergide yer alan işlerin ortak paydasını oluşturuyor.

Maja Bajevic, *Back in Black (Kara Mizaha Dönüş)* (2003); Leyla Gediz, *Atlantis* (2000, 2001); Eva Koch, *Approach (Yaklaşma)* (2005); Serkan Ozkaya, *Goldenboy (Altın Çocuk)* (2006); Adrian Paci, *Turn On (Açmak)* (2004).

Leyla Gediz

12 Ağustos 2000, Cumartesi günü, Barentsz Denizi'ndeki Rus nükleer denizaltısı Kursk'taki patlamalar denizaltının batmasına neden oldu. Gemideki 118 denizcinin hepsi kaza sırasında öldü. Leyla Gediz'in *Atlantis*'indeki 118 portre, denizcilerden birine ait tek bir siyah-beyaz fotoğrafla kurgulanıyor. Çizimlerdeki ince farklılıklar, her denizcinin kişiliğinin karşılığı olarak, sonsuza dek onların hayatını birleştiren bu tarihi olaydan bir an olarak hafızalara yerleşiyor.

Adrian Paci

Arnavutluk'ta elektriğin günde birkaç kez kesilmesi sıradan bir durum. Dolayısıyla jeneratör hemen her yerde görülebiliyor. Adrian Paci'nin *Turn On (Açmak)* adlı videosunda, işsiz insanlar karanlıkta ışık elde etmek amacıyla bir araya geliyor. Jeneratör, bir yandan umudun ve yeniliğin sembolü olarak betimlenirken, diğer yandan sosyal bağlamda, içinde şiddet barındıran geçiş süreci ülkelerinin vatandaşlarının bastırılmış ve görünmez kimliklerini sergiliyor.

Maja Bajevic

Maja Bajevic'in *Back in Black (Kara Mizaha Dönüş)* isimli videosu, derinlerde yatan kollektif ve bireysel kargaşaların, günlük gerçekler üzerine yapılan basit bir müdahalesi. Maskelerle aynılaştırılmış yüzlerin sahipleri, Saraybosna'da savaş zamanında yaşananlar hakkında karanlık, zalim ve alaycı şakalar anlatıyor. Onların fıkraları, sembolize edilemeyen gerçekleri ifade ediyor, asıl gerçek ise tüm bu şakaların gerisinde, tartışılmamış savaş sonrası travması olarak yüzeye çıkıyor.

Saraybosna'daki savaş sırasında bir gün her yandan ateş ediliyordu. Mujo hariç herkes evlerinde, bodrumlarında saklanmaktaydı. O ise parkta kendine bir salıncak yapmış, sallanıyordu. Arkadaşları onu görüp seslendiler:
Mujo, dostum neyin var senin!? Ne yapıyorsun? Saklan. Öleceksin!
Gidin arkadaşlar! keskin nişancılarla dalga geçiyorum.

Savaş zamanında bir gün Muzo ve Fata şans eseri insani yardım paketlerini buldular. Zevkle ilk paketi açmaya başladılar. İki kilo şeker, bir şişe yağ... sonra bir başkası. Fata üç kilo un bulunca kendini güçsüz hissetmeye başladı. Mujo, Fata'ya yumurta kutusunu gösterince yere düştü ve kalbi durdu... Hemen sonra Suljo geldi ve Mujo'ya:

Hey, Mujo neler oluyor? Fata'ya ne oldu?

Mujo:

Hiç bir şey söyleme. Sadece ne kadar şanslı olduğumu düşünerek dua et!!

Savaşta Suljo ve Mujo'nun anneleri ölür. Onu gömmek için Igman Dağı'na doğru yola çıkarlar. Kar fırtınası başlar ve orada sıkışıp kalırlar. Bir gün, iki gün hiç bir yere kıpırdayamazlar... Acıklarlar. Seçim şansları yoktur, annelerini yerler. Mujo:
Lezzetliydi değil mi?

Suljo:

Ah evet, ama hepsi hepsi bir anne.

Ağır top ateşinde Suljo ve Mujo kendilerini İskenderiye Köprüsü'nün altında buldular. Yayılm ateşten korunmak için köprünün altına saklandılar. Doğal olarak altlarına yapacak kadar korkuyorlardı, fakat bunu birbirlerinden saklıyorlardı.

Miljacka nehrinin kıyısına oturup popolarını yıkamaya başladılar.

Suljo Mujo'ya der ki:

Mujo, top ateşinden korkuyor musun?

Mujo : Kim! Ben mi?! Deli misin?
Suljo: O zaman lanet kıçımı yıkamayı bırak!

Biri Belgrad'dan, biri Saraybosna'dan iki adam savaştan sonra Bosna'da buluşur. Hayat hakkında konuşmaya başlarlar. Belgrad'dan olan Saraybosna'dan olana der ki:
Halen bizimle birlikte olduğunuz zamanlarda bazı sporcularımız bizim takımlarımızdaydı, ve insanlar Bosna hakkında bir şeyler duyuyorlardı.

Ama şimdi esaminiz okunmuyor.

Bosnalı:

Ne demek istiyorsun! Bizim kendi basketbol takımımız var.

Takım!? Hangi takım?! Tabii, biz dünya şampiyonuyuz, siz katılmaya hak bile kazanamazsınız.

Peki, hentbol ve futbol takımlarımıza ne dersin? Ya onlar? Biz her zaman yarışmalarda ikinci veya üçüncü oluyoruz.

Şimdi çok ileri gittin. Peki, bizim takım için ne diyecekler?!

Onlar Avrupa ve Dünya şampiyonu.

Hangi takım?

Oturularak oynanan voleybol, bilirsin engelli savaş gazilerinin oynadıkları...

Hmm, evet haklısın, onlar... Fakat kabul etmelisin ki biz olmasaydık şampiyon olamazlardı.

Bir bilmece:

Tek eli olan bir Saraybosna'lı sokaktan geçerken neye bakar ?
İkinci el mağazasına.

Savaşın başında, Suljo mülteci olarak İtalya'ya geldi. Mujo ile görüşene kadar aradan uzun zaman geçti. Doğal olarak Saraybosna'daki bütün haberleri öğrenmek istedi ve sordu:

Mujo, devamlı okudum, izledim. Ne haltlar oluyor?

Biliyorsun, pek bir şey yok. Hergün top ateşi var, insanlar ölüyor, daha fazla insan ölüyor.

Tamam dostum, fakat bizim mahallemizde neler oluyor? Garajım zarar gördü mü?

Hayır Suljo, garajın değil ama annen zarar gördü.

Bir fişek düşer ve Suljo'nun bacağını koparır. Olabildiğince çabuk hastaneye götürürler. Doktor Mujo'dur. Mujo, Suljo'ya bir yatak hazırlar. Ertesi sabah Suljo'nun kolu da yoktur.

Mujo, dostum bunun için ne yaptın?

Yerinde duramayan lanet biri olduğunu biliyorsun. Yaranla oynamanı engellemem gerekiyordu.

Savaş zamanında Mujo ve Suljo aynı ekme kuyruğuna girerler, yalnız ortada ekme falan yoktur. Beklerler, beklerler. Fırıncı dışarı çıkar ve der ki:

Bütün Sırlar, kuyruktan çıkın ve evinize gidin, yeterince ekme yok.
Tüm Sırlar gider.

Mujo ve Suljo birlikte iki saat daha beklerler. Fırıncı tekrar görünür, ve:
Yeterli ekme yok, bütün Hırvatlar evlerine gitsin.

Hırvatlar da uzaklaşır.

Aradan iki saat daha geçer ve fıırıncı tekrar çıkar:

Ailesinde aktif olarak görevli olmayanlar gitsin, yeterli ekme yok.

İki-üç saat geçer fıırıncı bağırır: 'Hiç ekme yok!'

Mujo Suljo'ya döner, ve:

Gördün mü? Yine Sırlar'ın istediği oldu.

Suljo ve Mujo , sokakta yürüyorlardı ve bombalar düşüyordu. Bir tanesi Mujo'nun kulağını kopardı. Mujo elini kulağına götürdü. Suljo, saklanmak için koştu ve bağırır:

Mujo, dostum, hadi gel! Her an bir tane daha bomba düşebilir.

Mujo'dan bir tepki gelmez.

Hadi Mujo dostum, öleceksin!

Mujo'dan hala bir tepki yok. Etrafına bakıp aranmaktadır.

Suljo tekrar bağırır:

Hadi dostum, bomba kulağına paramparça etti. Bulamazsın, buraya gel. Öleceksin!

Mujo:

Kulağı boşver, lanet olsun sigaramı kulak arkası yapmıştım.

Mujo, gözünde siyah güneş gözlüğü, elini pencereden dışarıya sarkıtmış Saraybosna'da BMW'sini kullanıyordu. Işıklarda durdu. Suljo yanına geldi:

-Mujo, nedir bu? Bugünlerde Saraybosna'da herkeste bir tane BMW var.

-Evet, ama herkesin eli yok.

Bir Fransız, bir İngiliz ve bir Bosnalı (Mujo) öteki dünyada karşılaşır ve nasıl öldüklerinden bahsederler. Fransız:

Ben yeni bir turbo dizel Peugeot GTI aldım. Arabayı denerken, yüksek hızda kontrolü kaybettim.

İngiliz:

Otobanda yeni Jaguar'ımı köklemişim ve kontrolümü kaybettim.

Mujo:

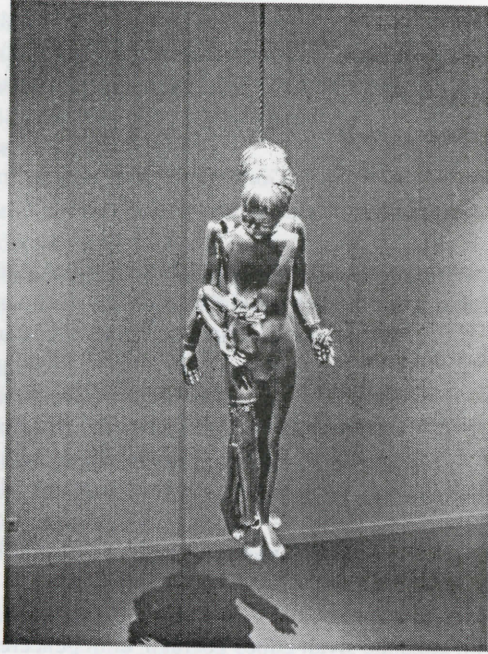
Ben bir Golf aldım ve aklıktan öldüm.

Mujo, Fata'yı havaalanına götürür. Onun bavullarını çıkış kapısına taşıırken bir yandan da:

- Şimdi, uçağa binince kibarca ve yüksek sesle 'selamün aleyküm' diye bağır. Eğer biri cevap verirse oradan hemen uzaklaş.

Serkan Özkaya

Serkan Özkaya'nın en son işi *Goldenboy (Altın Çocuk)*, Platform'un vitrininde asılı, bir insanın son eyleymiş gibi, diğer her şeyin silindiği, sadece o son hareketin kaldığı anı mekan içinde kaydediyor. Bu melankolik heykel, insanoğlunun tanımlayamadıkları ve göremedikleri üzerine anlam arayışının alegorisi olarak okunabilir.

Eva Koch

Eva Koch'un *Approach (Yaklaşma)* isimli videosunda, dil üzerinden yüzleşmeler araştırılıyor ve başlangıç noktası olarak Dante'nin "İlahi Komedyası" referans alınıyor. İki ayrı grup, biri sesli diğeri işaret diliyle olmak üzere, eserdeki "Cennet" başlıklı bölümün ilk 13 dizesini okuyor. Video, yorumlamanın sahasına sızarken, her ne kadar kullanılan dil aynı olsa da, hissettirdiklerinin aynı olmaması üzerine yoğunlaşıyor.

CENNET

Birinci Kanto

Herşeyi devindirenin şanı
evrenin her yerine ulaşır,
kimi yerde çok, kimi yerde az ışıır.

Onun ışığını en çok alan göğe gittim,
yukarıdan inen birinin bilemeyeceği,
söylemeyeceği şeyler gördüm, işittim;

çünkü istediğine yaklaştıkça akıl yetimiz,
öyle derinliklere dalar ki,
izleyemez olur onu belleğimiz.

Bu kutsal ülkeden ne biriktirdimse
benliğimin içinde,
şüirimim konusu olacak bundan böyle.

Ey güzel Apollon, bu çaba için bana
kendi yeteneğini aşıla ki, ozanlara
verdiğim defne yaprağına değer göresin
beni de.

Şimdiye dek Parnassus'un tek tepesi
bana yetti, ama bundan böyle,
geri kalan bölge için iki tepe de gerekli.

İçimde es, esinlendir beni,
Marsyas'ın derisi yüzüldüğünde
esinlendiğin gibi.

Ey kutsal erdem, beynimin içinde
işleyen mutlu ülkenin gölgesini göster-
meme

göreceksin sevdiğin ağaca geldiğimi,
defnenin ve senin izninle
başıma o yapraklardan bir taç giydiğimi.

İnsanların utanılası hatası
nedeniyle, bir hükümdarı ya da bir ozanı
onurlandırmak için öyle az kopartıyor ki

bu yapraklar güzel babam, defne yaprağı
birinin susuzluğunu giderdiğinde
sevince boğulmalı güler yüzlü Delphoi
tanrısı.

Büyük olur küçük kıvılcım alevi;
yanıt versin diye Cyrrha
bakarsın daha güzel biri yalvarır benden
sonra.

Değişik yerlerden görünür ölümlülere
dünyanın meşalesi; ama dört daire ile
üç haçın keşiştiği yerde, en iyi mevsimde,

en iyi yıldızların altında belirir
ve yerin balmumunu kendi bildiğince
daha iyi yoğurup, daha iyi biçimlendirir.

Dante
İlahi Komedyası
Cennet

Çeviren: Rekin Teksoy
Oğlak Yayıncılık